

## **Posudek vedoucího bakalářské práce**

**Martin Janovský:** *Geochemické metody v archeologii středověku : testování v areálu zaniklé vsi Hol (Hl. m. Praha)*. Bakalářská práce. Ústav pro archeologii, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2015. 59 str. textu, 23 str. příloh.

Cílem předkládané práce byla bilance poznávacích možností geochemických metod v archeologii a jejich testování na konkrétní lokalitě – zaniklé středověké vsi Hol u Prahy. Tomu odpovídá rozdělení textu na dvě hlavní části. Zaprvé, na teoreticko-metodickou část, shrnující podstatu geochemických analytických metod a dosavadní uplatnění fosforečnanové analýzy v pravěké i středověké archeologii (kap. 2-3). Zadruhé, na část týkající se vlastního výzkumu zaniklého Holu, zahrnující souhrnný popis studované lokality, charakteristiku metod, popis jejich uplatnění, diskuzi jejich výsledků a historickou interpretaci (kap. 4-9).

Zadání práce vycházelo z dlouhodobého a soustavného výzkumu zaniklé středověké vsi Hol, který od roku 2005 realizuje Ústav pro archeologii FF UK. Součástí tohoto výzkumu je mj. testování rozmanitých poznávacích přístupů a metod. Geochemický výzkum, který podnikl Martin Janovský, tak plynule navázal na předchozí geodeticko-topografický průzkum, drobný archeologický odkryv a geofyzikální měření. Jedinečnost zaniklého Holu přitom spočívá především v unikátně dochovaných reliktech staveb a v jeho geometricky pravidelném půdorysu, což umožňuje efektivní uplatnění geochemických metod a testování jejich výpovědních možností. Na rozdíl od jiných lokalit, lze v případě Holu hovořit o poměrně dobře kontrolovatelném prostředí, neboť zde lze spolehlivě rozlišit a prostorově přesně vymezit jednotlivé části intravilánu a plůžiny (dvorové parcely, jejich vnitřní členění, zástavbu, polohu navazujících parcel atd.). Výhodou je také úzké časové rozpětí existence středověké vsi. Právě těmto příznivým podmínkám odpovídal drobný a samostatný výzkumný úkol, kterého se Martin Janovský ujal – zjistit a historicky interpretovat geochemické složení půd a jeho rozdíly mezi jednotlivými funkčně rozdílnými částmi zaniklé vsi.

Způsob řešení cíle a úkolu bakalářského práce lze hodnotit pozitivně. Rozsah první teoreticko-metodické části je přiměřený a vytváří vhodný výchozí bod pro vlastní výzkum. Autor přitom nepřebírá geochemické postupy a výsledky starších i současných badatelů mechanicky, ale vyrovnává se s nimi formou diskuze. Důležité je také pojetí soustavně reflektující skutečnost, že geochemické metody umožňují hlouběji poznat jak přírodní prostředí studovaných lokalit, tak samotný impakt lidských aktivit na toto prostředí.

Předpokladem správné interpretace geochemického složení půd je proto bezpečná znalost tohoto přírodního „pozadí“.

Během výzkumu Martin Janovský ovzorkoval různé typy ploch v rámci tří usedlostí a navazujících záhumenicových parcel. Vzorky byly odebírány z drobných sond (celkem 52), které byly vytyčeny tak, aby nenarušily složitější archeologické situace jako např. interiéry a destrukce staveb. Dostatečně velké množství vzorků zároveň umožnilo jejich statistické vyhodnocení. Z analytických metod byla využita analýza Mehlich III a XRF spektrometrová analýza. Na tomto místě je proto třeba ještě jednou poděkovat mgr. Janu Horákovi (Česká zemědělská univerzita a FF UK), se kterým Martin Janovský konzultoval geochemickou a statistickou problematiku.

Získané výsledky autor zasadil do aktuálního poznání jak zaniklého Holu, tak jemu podobných středočeských lokalit jakými jsou např. Lhoty u Sadské nebo Svídna u Slaného. V principu byly potvrzeny hypotézy o velmi omezeném zemědělském potenciálu jejich plužin a jejich snadné ekologické zranitelnosti. Mimořádně nízké hodnoty klíčových minerálních látek na jednu stranu komplikují interpretaci výsledků geochemických analýz, na druhou stranu jednoznačně svědčí o extrémním úrodnostním riziku, se kterým se rolnické usedlosti musely vyrovnávat. Samozřejmě, prohloubeny byly také naše znalosti o odrazu lidských aktivit na dvorových parcelách jednotlivých usedlostí.

Důležitým přínosem práce je nejen metodický rozvoj geochemických metod, ale také testování jejich možností pro konkrétní historickou interpretaci, např. v rámci agrárních dějin. To je směr, který je i přes aktuální zájem několika univerzitních pracovišť opomíjen (Česká zemědělská univerzita, Západočeská univerzita v Plzni, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích).

Po formální stránce jsou text i přílohy v pořádku. Zlepšit by bylo možno některé méně obratné jazykové formulace. Celkově lze shrnout, že bakalářská práce naplnila stanovený cíl a diplomant prokázal jak teoretické znalosti, tak praktické dovednosti. Z toho důvodu ji doporučuji k obhajobě.

Ústav pro archeologii FF UK